

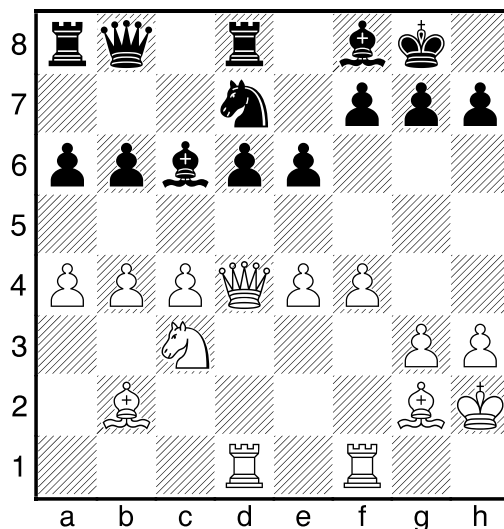
JEŽEK

Pochopení prostorové převahy se od časů Siegberta Tarrasche hodně změnilo. Ten kdysi hlásal, že „stísněná pozice je zárodkem prohry“. Dnes je známo více systémů, ve kterých se zejména černý dobrovolně vzdává prostoru a staví pevnou a pružnou pozici bez slabin. Právě tato poslední podmínka je velice důležitá a platí pro systémy s „ježkovitou“ strukturou (a6, b6, d6, e6). Vznikají zejména ze sicilské obrany a anglické hry a následující partie ukazují některé typické motivy a plány, kterými obě strany disponují.

CHRISTIANSEN – ANDERSSON

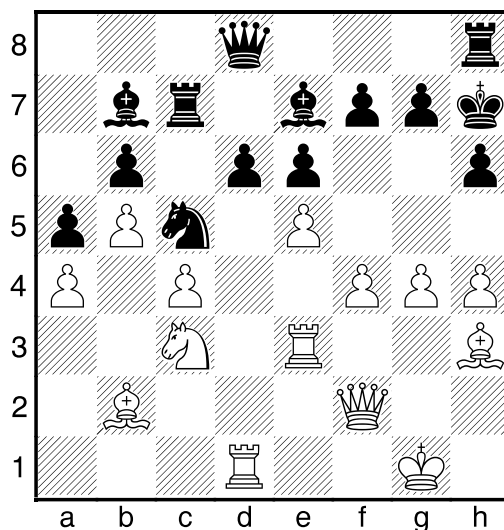
HASTINGS 1979

Typická partie pro rané období „ježka“. Bílý se násilně snaží využít svou prostorovou převahu, oslabí se na obou křídlech a nakonec podlehně silnému protiútok. **1. c4 c5 2. Jf3 Jf6 3. Jc3 e6 4. g3 b6 5. Sg2 Sb7 6. 0–0 Jc6** Dnes už tato varianta není příliš populární a černý vyvíjí svého jezdce na d7, aby neomezoval střelce na b7. Běžnější tahy jsou **6. ... a6, 6. ... d6 a 6. ... Se7. 7. e4 7. d4 Jxd4 8. Jxd4 Sxg2 9. Kxg2 cxd4** vede k výměně dvou párů lehkých figur, což pomáhá bránící straně s nedostatkem prostoru. **7. ... d6 8. d4 cxd4 9. Jxd4 Jxd4 10. Dxd4 Se7 11. b3 11. e5?! Sxg2 12. Kxg2 (12. exf6?? Sxf6 –+)** **12. ... dxe5 13. Dxe5 Dd7 ♢ 11. ... 0–0 12. Sb2** Lepší rozestavení figur je a4, Sa3–b4, zdvojit věže na d-sloupci, uhnout dámou na e3, po h3 a Kh2 zahrát f4. I když černý není úplně bez protihry, je jeho pozice dost pasivní a pod trvalým tlakem. **12. ... Db8 13. h3 Vd8 14. Vad1 Sf8 15. Kh2 15. f4? d5! s dalším Sc5 15. ... ♡d7 16. f4 Sc6 17. b4?! a6** Černý připravuje typické uvolnění b5. **18. a4?**

Bílý tomu radikálně brání, ale příliš si oslabuje dámské křídlo. **18. ... Dc7 19. Vc1** S hrozbou Jd5. **19. ... Sb7 20. Vfe1 Vac8 21. Sf1 Db8 22. Df2 a5! ♢** Černý získává pole c5 pro jezdce, pěšci a4 a e4 budou citliví. **23. b5 Jc5 24. Vcd1 Se7 25. g4** Bílý neuspěl na dámském křídle, a tak to zkouší na královském. **25. ... h6 25. ... Sf6!?** **26. g5 Sxc3 27. Sxc3 Sxe4 (27. ... Jxe4? 28. Vxe4 Sxe4 29. Dd4 +–) 28. Dd4 e5 29. fxe5 d5! ♢ 26. h4 Kh7** Profylaxe proti nástupu g5, černý přesouvá věž na h-sloupec. **27. Sh3 27. g5 hxg5 28. hxg5 Vh8 27. ... Vc7 28. Ve3 Vh8! 29. Kg1 Dd8 30. e5?!**

Diagram č. 2

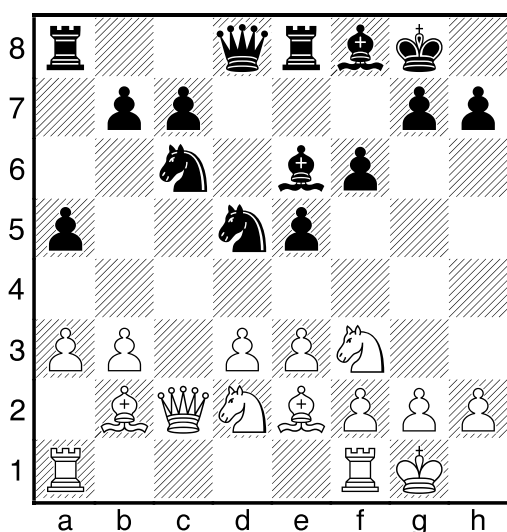

Lepší bylo 30. g5 hxg5 31. fxg5 (31. hxg5 Kg8) 31. ... Kg8 32. Vf1 a bílý se ještě drží. Na otevření hry není bílý připravený. 30. ... **Vd7!** 31. **g5** 31. exd6 Vxd6 32. Vxd6 Dxd6 \mp 31. ... **dxe5** 32. **Vxd7 Jxd7** 33. **Dc2+** 33. fxe5 Sc5 \rightarrow 33. ... **Sg6** 34. **Vd3 Dc7** \rightarrow 35. **h5 Jc5** 36. **hxg6+ fxg6** 37. **Sxe6?** Zoufalství v prohrané pozici. 37. ... **Jxe6** 38. **Vh3 Dc5+** 39. **Kh2 Jxf4** 40. **Vxh6+ Kg8 0-1**

FISCHER – ANDERSSON
SIEGEN, 1970

Robert James Fischer hrával velmi přímočaré šachy a právě tato partie je jedna z mála, v které nezahrál své oblíbené a principiální 1. e4. Ale i tady přispěl s objevným, novým aktivním plánem v typické ježkovité pozici, kterou postavil pro změnu bílými. Bílý své figury rozestaví zdánlivě nevinně, ale velmi rychle si vytvoří silný útok. 1. **b3 e5** 2. **Sb2 Jc6** 3. **c4 Jf6** 4. **e3 Se7** 5. **a3 0-0** 6. **Dc2 Ve8** 7. **d3 Sf8** 8. **Jf3 a5** Černý nechce bílému dovolit expanzi na dámském křídle. 8. ... **d5** 9. **cxd5 Jxd5** 10. **b4!?** by se bílému hodilo. 9. **Se2 d5** 10. **cxd5 Jxd5** 11. **Jbd2 f6** 12. **0-0 Se6**

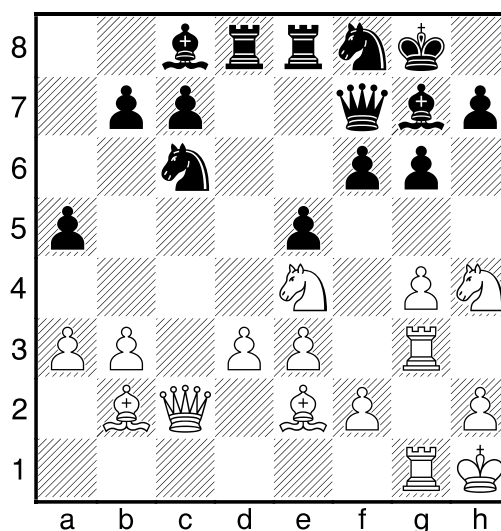
Diagram č. 3

V podobných strukturách je arénou aktivity bílého většinou dámské křídlo. Fischer

ted' přichází se zmiňovanou novou koncepcí. 13. **Kh1! Dd7** 14. **Vg1!** I když bílý zatím nemůže zahrát g4, vynutí tento postup pomocí hry na c-sloupci. 14. ... **Vad8** 15. **Je4** Hrozí Jc5, využít zisk dvojice střelců by dal bílému příjemnou pozici. 15. ... **Df7** 16. **g4 g6?!** Oslabení dlouhé diagonály se později projeví, proto bylo lepší 16. ... **Jb6** 17. **Jfd2 Sd5** s nejasnou hrou. 17. **Vg3 Sg7** 18. **Vag1 Jb6** Ted' už bude moci bílý pokrýt pěšce aktivně. 19. **Jc5 Sc8** 20. **Jh4!** Objevují se taktické motivy spojené s Jf5. 20. ... **Jd7** Silnější bylo 20. ... **Kh8** 21. **Je4 Jf8?**

Diagram č. 4

21. ... **Kh8** bylo nutné, ted' vyjde myšlenka z 20. tahu s velkou silou. 22. **Jf5! Se6** 22. ... **gxf5** 23. **gxf5 Sxf5** 24. **Vxg7+ Dxg7** 25. **Jxf6+-** 23. **Jc5 Je7** 23. ... **gxf5** 24. **gxf5 Sc8** (24. ... **Sxf5** 25. **Vxg7+ Dxg7** 26. **Vxg7+ Kxg7** 27. **Jxb7 +-**) 25. **Sh5! +-** 24. **Jxg7 Kxg7** 25. **g5** Bílý důsledně hraje na otevření dlouhé diagonály. 25. ... **Jf5** 26. **Vf3 b6** 27. **gxf6+ Kh8** 27. ... **Dxf6** 28. **Je4 +-** 28. **Jxe6 Vxe6** 29. **d4! exd4** 30. **Sc4 +- d3** 31. **Sxd3 Vxd3** 31. ... **Jd6** 32. **Dxc7! +-** 32. **Dxd3 Vd6** 33. **Dc4 Je6** 34. **Se5 Vd8** 35. **h4** Ještě energičtější bylo 35. **Vxf5! gxf5** 36. **Vg7 Dh5** 37. **Kg2** 35. ... **Jd6** 36. **Dg4 Jf8** 37. **h5 Je8** 38. **e4 Vd2** 39. **Vh3 Kg8**

40. **h**xg6 **J**xg6 41. **f**4 **K**f8 42. **D**g5 **J**d6
43. **S**xd6+ 43. **S**xd6+ **V**xd6 44. **f**5 **J**e5
45. **D**g7+ +- 1-0

TAJMANOV – JUSUPOV
SSSR, 1982

Uvidíme, že tady se role vyměnily a ježka postavil černý. Je jasné, že Jusupov důkladně studoval Fischerovu partii a obohatil ji ještě dalším manévrem, kterým zvýšil tlak na královské křídlo soupeře. 1. **d**4 **J**f6 2. **c**4 **c**5 3. **J**f3 **c**xd4 4. **J**xd4 **b**6 5. **J**c3 **S**b7 6. **f**3 **e**6 7. **e**4 **d**6 8. **S**e2 **a**6 9. **S**e3 **J**bd7?! Silnější je 9. ... **S**e7 10. 0-0 0-0 a na plán s 11. **a**4 může černý reagovat 11. ... **J**c6. 10. 0-0 **S**e7 11. **D**d2 Po 10 letech ukázal pěkně nedostatky 9. tahu černého Ivančuk: 11. **a**4! 0-0 12. **a**5

29. **S**d3 **J**xf4+ 30. **g**xf4 **g**6 31. **V**c3 **J**c7
32. **K**h3 **K**h7 33. **f**5 **e**xf5 34. **S**xf5 **V**g8
35. **S**d7 **V**ad8 36. **c**6 **D**b6 37. **V**cc1 **V**b8
38. **V**g1 **J**b5 39. **J**f5 **g**xf5 40. **S**xf5+ **V**g6
41. **D**xd5 **V**f8 42. **e**6 **J**d6 43. **e**xf7 1-0,
Ivančuk – Adams, Dortmund 1992 11. ...
0-0 12. **V**fd1 **V**c8 13. **V**ac1 **D**c7 14. **S**f1
Vfe8 15. **K**h1 **D**b8 16. **D**f2?! Nejlepším
plánem bílého je 16. **b**4!? **S**d8 17. **J**b3 se
snahou otevřít pozici tahem **c**5 a těžít z ak-
tivního postavení svých figur. To je účinné
zejména tehdy, pokud už černý oslabil své
královské křídlo postupem **g**5 – 17. ... **S**c7
18. **S**f4!? (dobré je i 18. **S**g1) 18. ... **J**e5
19. **S**xe5 **d**xe5 20. **c**5! **b**5 21. **a**4 **b**xa4 22.
Jxa4 **V**cd8 23. **D**e3 **V**xd1 24. **V**xd1 **V**d8
25. **V**c1 ± Štohl – Ward, Man 1994 16. ...
Sd8! Černý se zaměřuje na bod **h**2. 17. **J**b3
Bezplánovitý tah. 17. ... **S**c7

Diagram č. 5

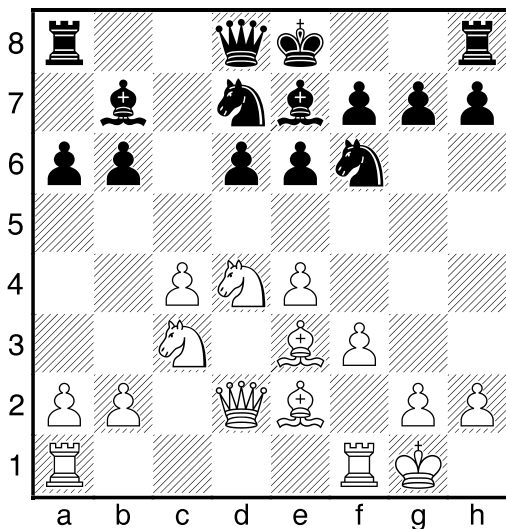
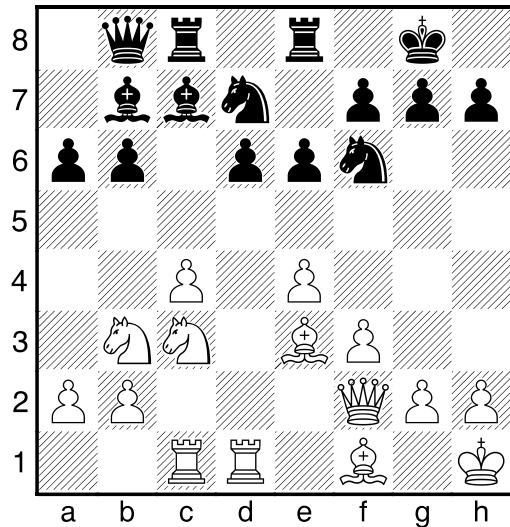

Diagram č. 6

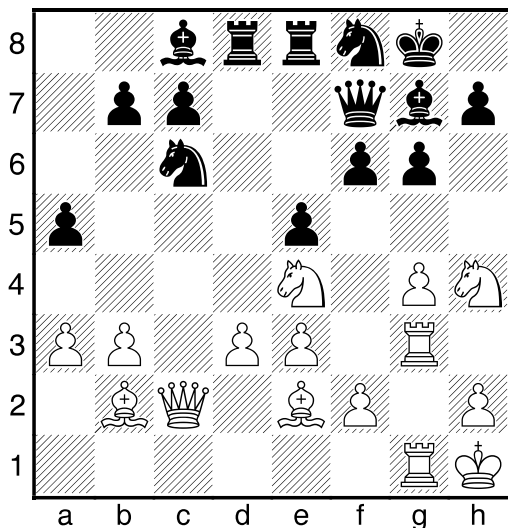

Toto „rozbití“ ježka přináší bílému výhodu. Černá pozice ztrácí svou pružnost a k prostorové převaze bílého se přidává slabina na otevřeném sloupci – **pa**6. Důležitý motiv, který je zapotřebí si zapamatovat. 12. ... **b**xa5 13. **J**b3 **V**b8 14. **J**xa5 **S**a8 15. **D**d2 **D**c7 16. **V**fc1 **J**e5 17. **J**a4 **S**c6 18. **b**4 **S**xa4 19. **V**xa4 **J**fd7 20. **V**aa1 **V**fc8 21. **J**b3 **V**a8 22. **g**3 **h**5 23. **K**g2 **D**b8 24. **V**ab1 **J**f6 25. **J**d4 **D**b7 26. **c**5 **d**5 27. **S**f4 **J**g6 28. **e**5 **J**e8

Už visí ve vzduchu **d**5 s rentgenem pěšce **h**2, bílý musí hrozbu odrazit a je nucen k ústupkům. 17. **D**g1 Tahy pěšci – 18. **g**3 nebo 18. **h**3 by oslabily královské křídlo, takto však bude dáma stát velmi pasívně a následující postup směřuje nejen proti králi, ale i proti dámě! 18. ... **K**h8! Ted' Jusupov chvíli kopíruje Fischera. 19. **V**c2 **V**g8 20. **V**cd2 Využit zdvojení věží není účinné, **pd**6 není reálně slabý a je dobře

krytý. **20. ... g5 21. Sd4 Vg6 22. Jc1 Vcg8 23. Jd3 Df8 23. ... g4!** už šlo, ale Jusupov přivádí na scénu ještě dámu. **24. Ve1 g4!**

Diagram č. 7

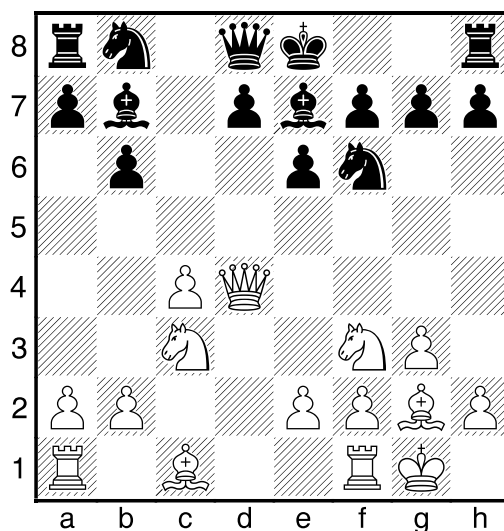
Otevření g-sloupce nemůže bílý zabránit a útok na krále bude nakonec rozhodujícím faktorem. **25. fxg4 e5 26. Se3 Jxg4 27. Jd5 Sd8 28. Jf2 28. Sxb6? Jxb6 29. Jxb6 Dh6 30. Vc2 Sxb6 –+ 28. ... Sh4 29. Vee2** Ztrácí pěšce, ale lepší nebylo ani **29. g3 Jxe3 30. Jxe3 Dh6 –+ 29. ... Jxe3 30. Jxe3 Sxf2 31. Dxf2 Sxe4 32. Jf5 32. Kg1 f5 –+ 32. ... Jc5 33. Jg3 Sa8 34. Vd1 Je6?!** Lepší bylo **34. ... Dh6 35. Dxb6 Jf4 36. Vf2 36. Ved2!? 36. ... Dh6 36. ... h5 37. Vxf4 exf4 38. Dd4+ Dg7 39. Dxf4** Také není úplně jasné. **37. Kg1 Dh4 38. Db3?** Teď se bílá dáma nestihne vrátit do obrany, mnohem lepší bylo **38. Vxd6 Jh3+ 39. gxh3 Vxg3+ 40. hxg3 Dxg3+ 41. Vg2! Sxg2 42. Df2** a výsledek partie je ještě na vážkách. **38. ... Vh6 39. Vxf4 exf4 40. Dc3+ f6 41. Jf5 Vxg2+! 42. Sxg2 Dxh2+ 0–1**

NIKOLIČ – VAN WELY
ROTTERDAM, 1998

1. Jf3 Jf6 2. c4 c5 3. g3 b6 4. Sg2 Sb7 5. 0–0 e6 Jednotlivé tahy jsou zatím věci

vkusu, často se hrává dvojité fianchetto **5. ... g6. 6. Jc3 Se7** Takto se hrávalo už odedávna. Až v polovině 80. let se ve snaze vyhnout se některým nepříjemným variantám začalo hrát **6. ... d6; 6. ... a6** ovšem i bílí vylepšili hru tahem **7. Ve1!**? **d6 8. e4 Jbd7 9. d4 cxd4 10. Jxd4 Dc7 11. Se3 Se7 12. f4** Právě v tomto rozvětvení „ježčího“ labyrintu má bílý nejreálnější šance na aktivní hru na královském křídle. **7. d4** Teď už by měl černý po **7. Ve1 d5 8. cxd5 Jxd5 9. e4 Jxc3 10. bxc3 0–0** dobré vyhlídky. **7. ... cxd4 8. Dxd4**

Diagram č. 8

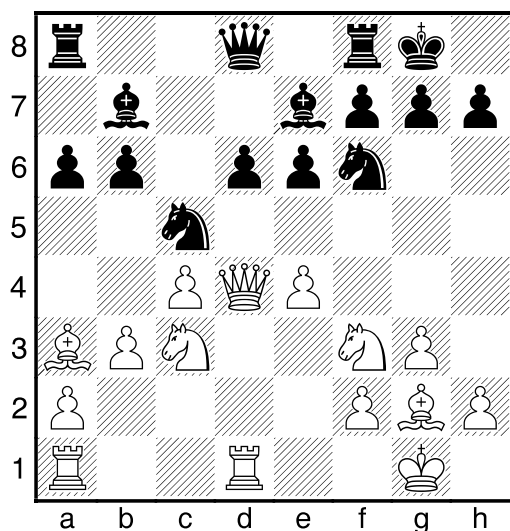

Další důležité rozcestí, černý může hrát: **8. ... 0–0 8. ... Jc6; 8. ... d6** Tento tah byl velice populární, protože pokud bílý postupuje stereotypně (nejdřív vývin, kontrola centra, a teprve poté akce na křídle) nemá černý vážnější problémy. Časem se však zjistilo, že po správném **9. b3 0–0 10. Vd1 Jbd7 11. e4 a6 12. Sa3 Jc5**

Viz diagram č. 9

13. e5! dxe5 14. Dxd8 Vfxd8 15. Jxe5 Sxg2 16. Kxg2 Vdc8 17. Ja4 Vab8 18. Sxc5 bxc5 19. Vd3 Vb7 20. f4 Kf8 21. g4 Vcc7 22. Vad1 má bílý velkou převahu. Tato varianta samozřejmě není vynucená, ale i v různých

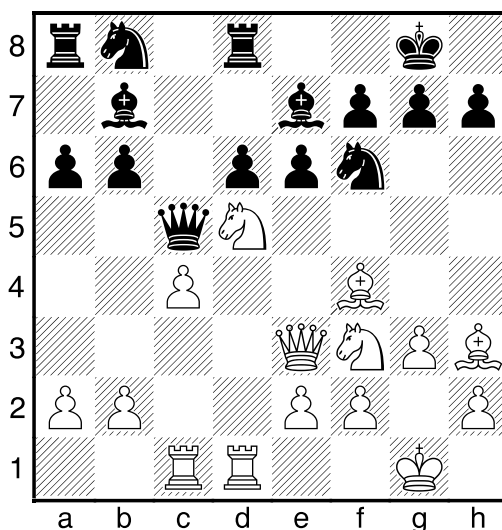
Diagram č. 9

odbočení nemá černý lehký život. Partie Vaganjan-Nogueiras pokračovala 22. Vd1 Ke8 23. Vh3 g6 24. f5 exf5 25. gxf5 Jh5 26. Ve3 Sg5 27. Vee1 Kf8 28. Kf3 Se7 29. Jc3 Sf6 30. Jd5 Sxe5 31. Vxe5 Vc6 32. Je7 Vcc7 33. Vd8+ Kg7 34. Jd5 Vc6 35. Ve7 Vxe7 36. Jxe7 Vc7 37. Jd5 Vc6 38. Je7 Vc7 39. Jd5 Vc6 40. Ke4 gxf5+ 41. Kxf5 Ve6 42. Va8 Ve2 43. Vxa6 Vxh2 44. Kg4 f6 45. a4 Kg6 46. Je7+ Kh6 47. Jf5+ Kg6 48. Jh4+ Kh6 49. Jf5+ Kg6 50. Jh4+ Kh6 51. Vc6 Ve2 52. Jf5+ Kg6 53. Vxc5 Ve4+ 54. Kh3 Jf4+ 55. Kg3 Jh5+ 56. Kg2 Vg4+ 57. Kh2 Vf4 58. a5 Vf2+ 59. Kg1 Va2 60. Jh4+ Kh6 61. Jf5+ Kg6 62. Je7+ Kh6 63. b4 Jf4 64. Vf5 Va1+ 65. Kh2 Jd3 66. Jd5 Kg6 67. Vxf6+ Kg5 68. Vf3 Je5 69. Vc3 Kg4 70. Kg2 h5 71. Je3+ Kf4 72. Jc2 Vd1 73. a6 Jg4 74. a7 Vd2+ 75. Kf1 Jh2+ 76. Ke1 Vd8 77. b5 Jf3+ 78. Vxf3+ Kxf3 79. b6 1-0 **9. Sf4!?** Silnější je 9. b3, ale Nikolič svého soupeře „zkouší“. **9. ... d6?!** Šablonovitý postup, po 9. ... Jc6 10. Dd2 Ja5 11. b3 d5 stojí černý velmi dobře. **10. Dd2 Dc8** Teď už by 10. ... d5 11. Je5 s pasivním Jb8 bylo úplně jiné. **11. Vac1 Vd8** Antipozičnímu 11. ... e5?, i braní na c4 se musí černý vyhnout. **12. Vfd1 a6 13. De3 Dc7 14. Sh3!?** Brání Jg4

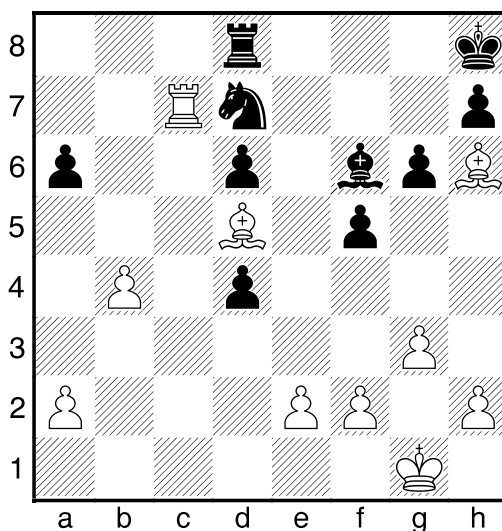
a klade superrafinovanou léčku, do které černý padá. **14. ... Dc5?** Jedině 14. ... Sf8 dávalo černému obstojné šance.

Diagram č. 10

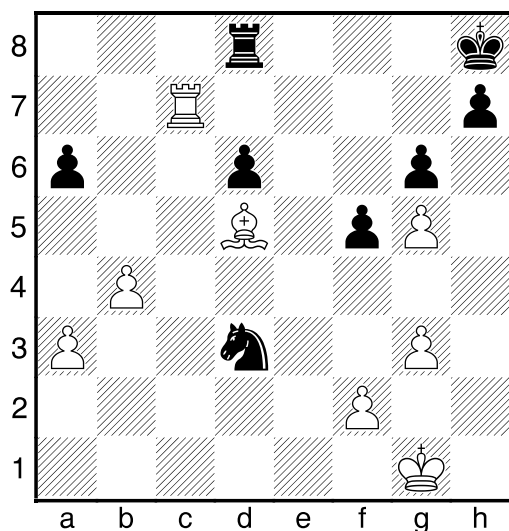
15. Jd5! Sxd5 16. cxd5 Dxe3 17. Sxe3 Jxd5 18. Vxd5! Jinak by celá operace bílého neměla smysl. **18. ... exd5 19. Sxb6 Vf8 20. b4!** Bílý hraje trpělivě – 20. Sc8? Jc6! 21. Sb7 Vab8; 20. Vc7? Sd8! jsou jen výstřely do prázdna. **20. ... f5 21. Se3 Jd7** Vrací kvalitu, ale ani jiné tahy nebyly lepší. **22. Vc7 Vad8 23. Jd4!** Trojí úder c6, e6, f5. **23. ... Sf6 24. Je6 g6 25. Sg2 d4 26. Sh6 Vfe8 27. Jxd8 Vxd8 28. Sd5+ Kh8**

Diagram č. 11

29. h4?! Jestli se bílý v partii dopustil nějaké chyby, tak je to právě zde. Preciznější bylo 29. f4 Jb6 30. Sb3 a černý se nemůže pohnout. Ale i po tahu v partii není o výsledku partie žádná pochybnost, protože mnoho slabin černého se musí projevit. **29. ... Je5 30. Sg5 Sxg5 31. hxg5 d3 32. exd3 Jxd3 33. a3!**

Diagram č. 12

Pěkný příklad na rozhodující poziční převahu. **33. ... Ve8 34. Sc4 Je5 35. Sxa6 h6 36. gxh6 d5 37. a4 d4 38. Vc5 d3 39. Kg2 g5 40. Sb5 Ve6 41. Vd5 1–0**

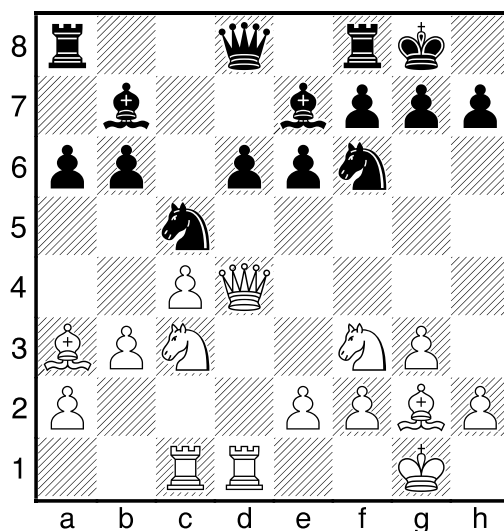
MILES – ADORJAN
RIGA, 1979

1. Jf3 Jf6 2. c4 c5 3. g3 b6 4. Sg2 Sb7 5. 0–0 e6 6. Jc3 Se7 7. d4 cxd4 8. Dxd4 d6 9. b3 0–0 10. Sa3 Jak již bylo řečeno, přesnější je 10. Vd1. **10...Ja6 11. Vfd1 Jc5 12. Vac1 a6**

Viz diagram č. 13

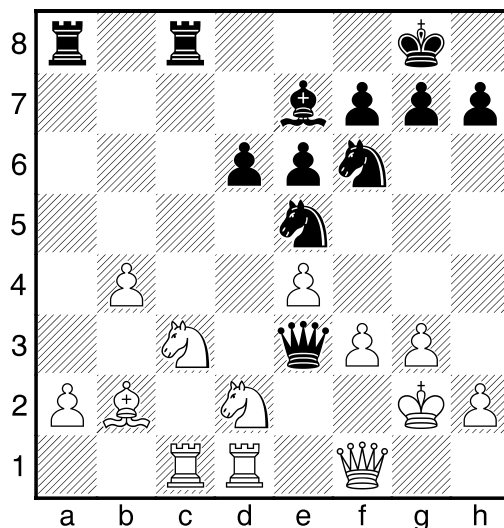
13. b4? Bílý je bezohledný především ke své pozici. **13. ... Jcd7 14. Sb2** To mělo přijít o tah dříve. **14. ... Db8!** Zdánlivě skromný tah, ale po následujícím Vc8 bude mít

Diagram č. 13

bílý problémy. **15. Jd2** Nutné, ale nepostačující. **15. ... Sxg2 16. Kxg2 Vc8 17. f3 b5!** A ježek vystrčil bodlinku! **18. cxb5 axb5 19. Dd3 Je5 20. Dxb5 Da7!** Černý správně usoudil, že dáma se mu bude ještě hodit. **21. e4** Musí uvolnit cestu dámě. **21. ... De3 22. Df1**

Diagram č. 14

Jak byste pokračovali? **22. ... g5!** Černý pěšec jde zničit bílého krále! **23. Vc2 Vxa2 24. Jd5!?** Poslední pokus promluvit do průběhu partie, leč bezúspěšný.

Viz diagram č. 15

Diagram č. 15

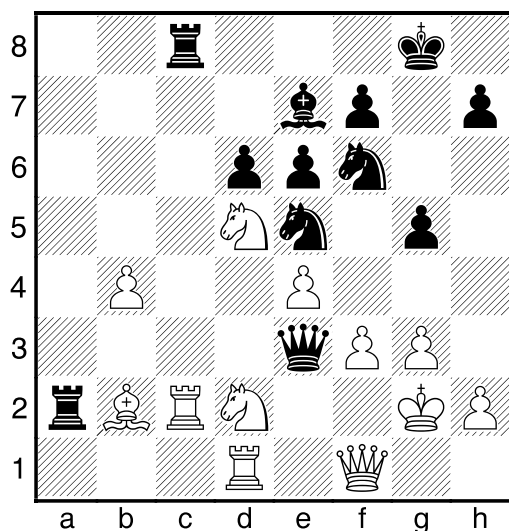
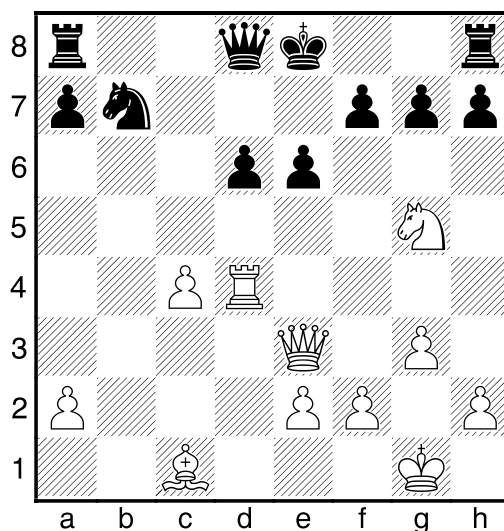

Diagram č. 16

24. ...Vxc2! Za dámu má černý věž a střelce, ale především drtivou poziciční převahu.
25. Jxe3 Vxb2 26. De2 g4 27. f4 Jxe4
28. Jef1 Jxd2 29. Vxd2 Vxd2 30. Jxd2
Jf3 31. Dc4 Vxd2+ 32. Kf1 Sf6 0–1

ANDERSSON – GREENFELD SOLUŇ (OL) THESSALONIKI, 1988

1. c4 Jf6 2. Jf3 c5 3. Jc3 e6 4. g3 b6 5. Sg2
Sb7 6. 0–0 Se7 7. d4 cxd4 8. Dxd4 d6
9. b3 Jbd7? Černý chce bílého přechytrčit, to se mu ale nepovede. Správná byla
 9. ... 0–0. **10. Jb5! Jc5 11. Vd1 Jfe4** Zdánlivě pomáhá taktika černému, není to však
 pravda. **12. b4!!** Vynikající oběť kvality, po
 které se černý už nevzpamatuje. **12. ... Sf6**
13. De3 Sxa1 14. bxc5 bxc5 15. Jg5! Další úder – vše měl bílý připraveno už doma.
15. ... Sd4 16. Jxd4 cxd4 17. Vxd4 Jc5
18. Sxb7 Jxb7

Viz diagram č. 16

19. Jxf7! Kxf7 20. Df3+ Kg8 21. Dxb7
Vb8 22. De4 Vychutnejte si dokonalou
 souhru bílých figur v závěru partie. **22. ...**
Kf7 23. Sa3 Df6 24. Sxd6 Vb1+ 25. Kg2
Ve8 26. Se5 Df5 27. De3 g5 28. h4 h6
29. g4 1–0